

GUIA BREU DE L'ADMINISTRACIO PER A US DE NEORURALS

ADMINISTRACIO I NEORURALS: UNA RELACIO INCOMODA O, ALMENYS, AMBIGUA.

Voler insistir sobre les característiques de l'Administració en el cercle de la població neorural pot semblar d'entrada una mica fora de lloc, si no un propòsit d'intencions poc clares. després d'haver abandonat la ciutat o la vida urbana per l'atrafegament, la despersonalització i/o les insatisfaccions de la feina i el pis, hom té certament poques ganes de retrobar-se amb controls, d'obtenir la productivitat econòmica que l'Administració espera de tothom o d'acomplir els múltiples deures públics del ciutadà envers l'Administració. El desig d'una vida senzilla més o menys retirada i autònoma és, en definitiva, un desig ben legítim, que les persones han de poder realitzar sense traves.

No tots els neorurals busquen, en tot cas, l'aïllament o l'autonomia a nivell econòmic. no tots els neorurals són evadits morals de la vida urbana; avui en dia molts han abandonat la ciutat per manca de feina, retornant al camp. Altrament, els mateixos neorurals vocacionals poden jutjar interessant o convenient tenir envers l'Administració les relacions normals dels habitants del camp. I aquesta normalització s'imposa sovint amb el temps.

UNA PARADOXA. ELS NEORURALS S'INSTAL·LEN EN LES AREES ON LA PRESENCIA DE L'ADMINISTRACIO ES MES IMPORTANT.

Sigui com sigui, aquells que abandonen la ciutat es retroben en àrees on la presència de l'Administració esdevé relativament prou més important que a la ciutat. En primer lloc perquè a les zones rurals predomina el sector agrari, que és el sector productiu on la intervenció de l'Administració és més notòria. En segon lloc, perquè l'Administració constitueix un actor econòmic i social més (sovint el principal) a les àrees despoblades on es dirigeixen habitualment els neorurals.

Com es concreta aquesta presència de l'Administració a l'entorn de la població neorural?. A part el cobrament d'impostos i les funcions de policia, hom troba:

- Assessorament i ajuts per al desenvolupament de les activitats productives pròpies (agricultura, artesanía...), que corresponen bàsicament a la Generalitat de Catalunya.

- Ajuts o realització directa d'infraestructures (abastament d'aigua, sanejament, accessos...), que corresponen bàsicament a l'Administració local (Ajuntaments i Diputacions), però que compten també amb ajuts importants de la Generalitat de Catalunya.

- Ajuts o establiment d'equipaments (ensenyament, sanitat, cultura...), que correponen sobretot a la Generalitat de Catalunya, però on la intervenció de l'Administració local és important.

- L'Administració és també una font d'ocupació en les seves diverses branques i juga el paper d'agent econòmic en sectors com el forestal, que en el cas de Catalunya és competència també de la Generalitat.

- Finalment, l'Administració, i de manera especial la Generalitat, executa una labor orientada de les activitats i assentaments humans, que es concreta, per exemple, en la legislació urbanística i en les diversos plans sectorials (desenvolupament d'una activitat) i zonals (desenvolupament d'un territori).

UN MOMENT DIFÍCIL I SENSE GAIRE RECOLZAMENT: LA IMPLANTACIO.

La funció recolonitzadora que els neorurals aconpleixen a les àrees despoblades representa un benefici important per al conjunt de la societat, que requeriria possiblement algun tipus de recolzament de part de l'Administració. Algunes circumstàncies s'oposen, però, a l'establiment d'algun tipus d'ajuda o actuació orientades específicament als neorurals. El cas és que actualment el recolzament institucional acostuma a mancar en el moment més difícil, el de la implantació. El neorural, a part l'encoratjament o orientació tècnica d'algun organisme administratiu, pot trobar, amb tot, algun ajut que s'adeqüi a les necessitats dels moments inicials de la seva activitat.

Els ajuts per a la incorporació d'agricultors joves poden ser d'interès per aquells que no superen els 35 anys, tenen una capacitació suficient i poden disposar de terra o bestiar. Les subvencions, per a millores

permanents o habitatge, són del 20 o 25% de la inversió i tenen una quantitat límit. Per altra part, es pot accedir a crèdit subvencionat, gestionat pel mateix Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat.

Si la instal·lació es fa en forma cooperativa, les possibilitats d'accedir a ajuts són prou més importants. El Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca subvenciona un 40% de la inversió fins a 5 milions de pessetes, en alguns casos, per a l'adquisició de maquinària i altres mitjans de producció en règim cooperatiu. El Departament de Treball en el seu programa de foment de l'economia social subvenciona les operacions financeres i les inversions de les cooperatives i societats anònimes laborals (no solament les agràries), especialment quan són de creació i ocupen gent jove. El mateix Departament subvenciona les despeses de primera instal·lació en cooperativa dels joves que acabin el segon grau de Formació Professional.

Fora de l'àmbit agrari, es pot esmentar encara l'ajut per a la creació d'hotels i càmpings a les comarques d'interior i muntanya, que concedeix el Departament de Comerç, Consum i Turisme. Aquest ajut consisteix en una subvenció del 20% de la inversió, amb un màxim de 100.000 ptes per plaça hotelera i 50.000 per unitat d'acampada.

EL GRAN VENTALL D'AJUTS PER A MILLORAR I DIVERSIFICAR L'ACTIVITAT INICIADA.

Si els primers moments de la implantació són difícils i hom reuneix rarament les condicions que el permeten accedir als ajuts de l'Administració amb la consolidació de l'activitat, les relacions entre l'Administració i els neorurals esdevenen generalment més fluïdes. En relació a les necessitats que sovint es plantegen al neorural de millorar l'activitat inicial, habitualment l'agricultura, i de diversificar els seus guanys amb altres activitats com l'artesanía o l'acolliment turístic, l'Administració pot aportar els mateixos ajuts vigents per al conjunt de la població. Entre la gran quantitat d'ajuts existent se'n poden destacar alguns per les seves assignacions econòmiques o les facilitats d'accés.

Dins de l'activitat agrària i els ajuts gestionats pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca destaquen, en el cas d'unitats familiars, les subvencions per a la modernització de l'empresa familiar agrària. Són també importants i més interessants a nivell econòmic, les subvencions de tipus sectorial, que poden arribar al 40% de la inversió en alguns casos, i els crèdits oficials el mateix tipus: és el cas, actualment, de l'apicultura, la ramaderia extensiva i l'ametller (aquests ajuts sectorials canvien amb certa freqüència en funció de la situació del mercat). Els ramaders i agricultors de les àrees de muntanya disposen, per altra part, amb la incorporació a la Comunitat Econòmica Europea, d'un ajut ben lliure d'obligacions, la Indemnització Compensatòria de Muntanya, que tot i ser inferior actualment a la d'alguns països europeus, pot aprovar quantitats netes anuals superiors a les 100.000 pessetes per explotació. Altres reemborsaments interessants d'origen comunitari són la prima a la vaca, l'ovella i la cabra per alletament.

Pel que fa a l'artesanía, els ajuts que hi destina l'Administració són més aviat limitats. D'una banda, el Departament d'Indústria i Energia subvenciona les empreses, associacions artesanes i entitats locals en tot allò que es refereix al foment, protecció i promoció de l'artesanía. Per una altra banda, el Departament de Comerç, Consum i Turisme subvenciona la promoció comercial de l'artesanía a través de fires, exposicions o altres actuacions. Una línia de finançament més interessant que les anteriors es pot trobar en el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca a través del foment de les indústries agro-alimentàries (millora de les condicions de transformació i comercialització de productes agraris i pesquers) que rep fons de la Comunitat Econòmica Europea.

Dins les possibilitats ofertes pel turisme, hi ha una oportunitat interessant de diversificar l'activitat agrària inicial per aquells que disposen d'allotjaments desocupats. Són les Residències-Cases de Pagès, que poden rebre subvencions fins a mig milió de pessetes destinats a l'adequació dels edificis; aquests ajuts són gestionats especialment pel Departament de Comerç, Consum i Turisme a través de la Direcció General de Turisme. Una altra modalitat d'acolliment, que requereix, d'altra banda, poques inversions és la del càmping-masia, que pot complementar-se amb l'activitat agrària.

LES INVERSIONS I AJUTS PER A MILLORAR LES CONDICIONS DE VIDA.

La millora de les condicions de vida a les àrees aïllades i les edificacions en mal estat que han d'habitar sovint els neorurals, esdevé a la llarga una necessitat imperiosa. Per a la rehabilitació de l'habitatge, es pot disposar de subvencions equivalents al 25% del pressupost (màxim de 275.000 ptes) i de préstec subvencionat, adreçant-se a les Oficines de Rehabilitació del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. Per a poder disposar de serveis elementals com la llum o el telèfon, existeixen ajuts de part d'un gran nombre d'organismes. Per al subministrament energètic a nuclis i cases aïllades existeixen subvencions del 40 al 50% del Departament d'Indústria i Energia que comprenen l'energia convencional i la fotovoltaica. Pel que fa a l'extensió del servei telefònic, els Departaments d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i de Política Territorial i Obres Públiques concedeixen subvencions que cobreixen bona part del cost de les elevades tarifes d'extraradi.

L'electrificació i l'extensió del servei telefònic es poden abordar també a través dels plans coordinats de les diverses administracions, com ara el Pla d'Obres Serveis (Generalitat i Diputacions), o alguns plans específics de les Diputacions Provincials. A través d'aquests plans es poden abordar també diverses millores d'infraestructura, com ara l'abastament d'aigua, el sanejament i els camins, i les realitzacions d'equipaments culturals i altres. Són els Ajuntaments els qui tenen la iniciativa en aquests tipus d'actuacions i els qui acaben de cobrir-ne el cost.

Per a cobrir les necessitats d'equipaments docents, sanitaris, esportius o culturals, cal adreçar-se als Departaments de la Generalitat que en tenen la competència, Ensenyament, Sanitat, Presidència (D.G. de l'Esport) i Cultura, respectivament. Aquests Departaments cobreixen o ajuden a cobrir els dèficits existents. Els Ajuntaments continuen jugant un paper d'iniciativa i finançament en el terreny dels equipaments, i les Diputacions Provincials eventualment concedeixen també ajudes.

ELS PLANS DE DESENVOLUPAMENT I INVERSIO QUE AFECTEN AREES DETERMINADES.

Destaquen primerament les actuacions en Zones d'Ordènació d'Explotacions, que realitza el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, les

quals acostumen a tenir una vigència de 6 anys i corresponen a un àmbit comarcal definit pel Departament (actualment els dos Pallars, la Terra Alta i el Solsonès). La creació d'una Zona d'Ordenació d'Explotacions suposa la realització d'un seguit d'actuacions directes, camins rurals i regs sobretot, i la disposició especial d'ajuts per a la millora de les explotacions agràries (subvenció del 20%) i la realització d'obres comunitàries (subvenció del 40%).

Els Plans Comarcals de Muntanya elaborats pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques (D.G. de Política Territorial) no aporten gaires mesures específiques destinades a les nou comarques de muntanya, on es localitzen bona part dels assentaments neorurals, però suposen un creixement important de la inversió en aquestes àrees i la dirigeixen cap a actuacions d'especial interès. Els Plans Comarcals de Muntanya suposen la coordinació de les inversions dels Departaments de la Generalitat en un plaç de 5 anys (de 1988 al 1992 en aquells que s'elaboren actualment).

L'OCUPACIO GENERADA PER LA MATEIXA ADMINISTRACIO

A les àrees despoblades l'ocupació generada pels diversos organismes de l'Administració esdevé una part important de l'ocupació total. Això respon inicialment al fet que els funcionaris habituals, com el mestre, el metge o el secretari, serveixen un contingent inferior de població. L'ocupació generada per l'Administració es relaciona, però, fonamentalment amb la gestió de les forests públiques i els espais naturals, que acostumen a ser importants a les àrees despoblades. La vigilància i els treballs en les forests i els espais naturals ocupen un contingent de població relativament important i generen alhora un bon nombre de llocs de treball temporers; el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (D.G. de Política Forestal) en porta la gestió.

Els llocs de treball generats per l'Administració constitueixen una oportunitat interessant d'ingressos complementaris (o principals) per a la població neorural, especialment en els primers moments de la instal·lació. Altres ingressos es poden obtenir de l'ocupació en els diversos treballs públics que es realitzen en aquestes àrees; es tracta sobretot dels treballs ocasionals que generen alguns Ajuntaments (que es podrien augmentar a través dels Plans d'Ocupació Comunitaris), que no

pas en les grans obres civils, camins, carreteres i altres (que en general són poc compatibles amb l'activitat dels neorurals).

COM I ON INFORMAR-SE DELS AJUTS I ACTUACIONS DE L'ADMINISTRACIO?

Els ajuts i actuacions del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, que representen el ventall més ample i divers de tots els existents, es poden seguir a través de la "Guia de Líniés d'Ajut", que actualitza periòdicament el Departament. Una publicació semblant és la "Guia de Auxilios" que publica anualment el Ministerio de Agricultura, que resulta menys útil (inclou alguns ajuts del S.E.N.P.A. no gestionats pel Departament d'Agricultura; però no inclou diversos ajuts del Departament). La manera millor d'informar-se sobre els ajuts disponibles pel Departament d'Agricultura és, però, acudir a les Oficines Territorials o Serveis d'Extensió Agrària que existeixen a les poblacions caps de comarca i altres, les quals s'encarreguen en molts casos de la tramitació dels ajuts. Els tècnics de les Oficines Territorials poden realitzar, per altra part, una labor orientadora i, fins i tot, de seguiment en allò que pertoca l'activitat agrària dels neorurals.

L'Administració Forestal té una organització ben diferenciada dins el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. Existeixen uns enginyers de Zona, d'àmbit aproximadament comarcal, amb els corresponents guardes a les seves ordres, però els serveis i oficines es concentren els caps de província. Aquesta organització de tipus provincial és la que segueixen també la majoria de Departaments de la Generalitat de Catalunya. En constitueixen una excepció les Oficines Comarcals de Rehabilitació localitzades en els caps de comarca, especialment a les àrees de muntanya; en alguns caps de comarca existeixen també oficines del Centre d'Informació i Documentació Empresarial (CIDEM) relacionades amb el Departament d'Indústria i Energia.

Per altra part, els Plans Comarcals de Muntanya preveuen la creació d'un lloc d'animador econòmic a cada una de les comarques de muntanya, que ha de jugar un paper decisiu en la promoció d'iniciatives no relacionades amb el sector agrari. Els Programes d'Actuació que inclouen els Plans Comarcals representen endemés una de les relacions més completes dels

ajuts i actuacions que passen a través de la Generalitat de Catalunya i interessin a les àrees de muntanya.

Quant a la realització d'obres d'infraestructura o d'equipaments, els secretaris dels Ajuntaments són en principi les persones més informades al respecte. Sinó hom pot remetre's encara a les Diputacions Provincials i, més concretament, als Serveis de Cooperació, que són aquells que porten els contactes amb els Ajuntaments.

UN PAS QUE NO ES PAS SENZILL: LA TRAMITACIO DELS AJUTS

La documentació que es demana per a accedir als ajuts i actuacions de l'Administració, algun cop és ben complexa i lenta de tramitació, de manera que de vegades és millora refiar-se de la persona o organismes oficials esmentats avesats en aquestes gestions. Si hom emprèn personalment la tramitació d'una sol.licitud, cal tenir ben clars d'entrada tots els requisits necessaris per tal d'estalviar-se passos endevades. Així, cal tenir ben en compte que l'Administració és molt ampla i dispersa, de manera que en general no basta amb adreçar-se a la Generalitat, a un Departament de la Generalitat o, posem per cas, a la Diputació Provincial per a obtenir la informació o fer una sol.licitud, i cal adreçar-se a la Direcció General o al Servei específic.

Cal tenir també ben en compte que els ajuts no són tampoc disponibles al moment que hom els necessita. S'ha de preveure les necessitats i els ajuts que s'hauran de demanar, perquè la majoria d'aquests es convoquen anualment i tenen un període limitat de sol.licitud o tenen una assignació monetària que s'esgota.

UN REQUISIT SOVINT DISUASORI PER BENEFICIAR D'AJUTS: LA PROFESSIONALITAT I LA PROPIETAT

En atorgar ajuts o realitzar actuacions, l'Administració exigeix unes garanties als beneficiaris, els quals han de satisfer, entre d'altres, unes condicions inicials. En el cas dels ajuts destinats a les activitats productives, un requisit general i fonamental que cal atestar és la professionalitat. Aquesta s'aconsegueix, almenys oficialment, amb els coneixements que a través del temps dóna la pràctica d'una activitat o amb l'aprenentatge que donen els estudis en la matèria (disposar d'un

títol). La manca de professionalitat constitueix un gran obstacle a l'hora d'obtenir ajuts o d'obtenir, simplement, un reconeixement de part de l'Administració (i de la mateixa població local es podria afegir).

Un altre obstacle que sovint es presenta als neorurals és el fet de no ser propietaris dels medis de producció propis i de no tenir recursos per a ésser-ho. En aquestes circumstàncies, cal que el propietari doni la garantia que l'arrendatari o parcer neorural disfruta realment d'aquesta condició jurídica, per a poder introduir millores en la vivenda i altres propietats i obtenir un reconeixement oficial. La disponibilitat d'un document jurídic al respecte (contracte d'arrendament o aparceria) resulta sempre una garantia important per a qui ha pres l'opció de viure en un territori que no pot adquirir.

L'ADMINISTRACIO POT APORTAR UN COP DE MA; PERO NO ES LA SOLUCIO

Aquesta és certament l'evidència per aquells que decideixen comptar únicament amb les pròpies forces per a tirar endavant una activitat. Per aquells que decideixen recórrer a l'Administració, cal situar les aportacions d'aquesta en allò que realment representen: un ajut. Això pot ser veritat en alguns casos per la lentitud de la tramitació dels ajuts i el temps que a cops hom passa a cobrar les subvencions (aspectes tots aquests a tenir en compte). Però, sobretot, cal tenir present que l'Administració només complementa les inversions pròpies i que els riscos són sempre personals.

Rarament les subvencions de l'Administració arriben a cobrir la meitat de les inversions, i de manera general se situen per davall del 40%. Les subvencions més importants es refereixen sempre a equipaments i infraestructures, en els quals l'Administració arriba a assumir algunes vegades tot el cost de les actuacions (es tracta d'infraestructures i equipaments propietat per un seguit de l'Administració Local). En allò que es refereix als ajuts a l'activitat productiva dels particulars, les subvencions es mouen habitualment entre el 20 i 25% de les inversions previstes o es donen en la forma de crèdit subvencionat.

RECONeixEMENT, AJUDES I SERVEIS A CANVI D'ALGUNS DEURES

El gaudi d'alguns ajuts, especialment en allò que es refereix a les activitats agràries, l'artesanía i altres activitats productives, comporta algunes obligacions per als qui les disfruten. En la major part dels casos es tracta de la legalització de l'activitat a tots els efectes. Això ve d'alguna manera obligat pel que fa a la satisfacció d'algunes exigències, que l'Administració mira d'imposar a tots els efectes i que semblen prou justificades: són les condicions sanitàries, per exemple.

Determinats ajuts suposen, per altra part, la satisfacció dels deures habituals de tot contribuent. En aquest cas cal avaluar i tenir en compte que la pressió fiscal que experimenta la població rural, i la pagesia en concret, és més aviat baixa. Ara bé, cal posar-se a fer papers i disposar-se a fer alguns viatges.

2 d'abril de 1987.

Ignasi Aldomà i Buixadé
Direcció General de Política Territorial